

KONYA TİCARET ODASI

TÜRKİYE'DE KULLANILAN KREDİLER VE GETİRİLEN SİCİL AFFI

**Etüd-Araştırma Servisi
Hakan KARAGÖZ**

KONYA-2009

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	ii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM TÜRKİYE'DE KREDİLERİN DURUMU

1.1. Türkiye'de Protestolu Senetler.....	2
1.2. Türkiye'de Karşılıksız Çekler.....	3
1.3. Türkiye'de Tüketici Kredileri.....	4
1.4. Türkiye'de Takipteki Krediler.....	5

İKİNCİ BÖLÜM KONYA'DA KREDİLERİN DURUMU

2.1. Konya'da Kredilerin Durumu.....	6
2.2. Konya'da Protestolu Senetler.....	7

SONUÇ.....	8
KAYNAKÇA.....	9

TABLULAR LİSTESİ

- Tablo 1. Türkiye’de Toplam Protesto edilen Senet sayısı ve tutarı
Tablo 2. Türkiye’de Karşılıksız çek sayılarının bildirimlere göre dağılımı
Tablo 3. Türkiye’de Toplam tüketici Kredileri
Tablo 4. Türkiye’de takipte olan krediler
Tablo 5. Türkiye’de Kanuni Takipteki Tüketici Kredileri (Milyon YTL)
Tablo 6. Nakdi Krediler İl bazında dağılımı (30.11.2008, Bin YTL)
Tablo 7. Protestolu Senetlerin Tutar itibariyle İl bazında sıralaması
Tablo 8. Konya’da Kredilerin türlerine göre dağılımı- (bin YTL)

GİRİŞ

Son yıllarda dünya genelinde bir darboğaz ve ticarete bir daralma görülmektedir. ABD merkezli başlayan kriz, bankacılı yoluyla diğer bütün sektörleri de krediler aracılığıyla etkilemektedir. Bankacılık sektörünün reel sektörü kredi kanalları vasıtasıyla beslemesi ülke ekonomisi ve ticari hayatı için vazgeçilmez koşullardan bir tanesidir. Bu yüzden zaman zaman Türkiye’de yaşanan kriz ardından reel sektöre yönelik olarak bazı önlemler alınmaktadır. Bu önlemlerin başında ise reel sektöre yönelik vergi affı, sicil affı, Ssk prim affı başta olmak üzere birçok uygulama bulunmaktadır.

Türkiye’de yaşanan her krizde ilk akla gelen önlem sicil affı getirilerek reel sektörün ve ülke ekonomisinin kısa süreliğine de olsa rahatlatılmasıdır. Her krizde ilk bu yola gidilmesi ve bu sürecin özellikle seçim dönemine yönelik olması, hükümetlerin seçime yönelik attığı ilk adımlardan biri olmasıdır.

Türkiye tarihine bakıldığında zaman ortalama her 10 senede bir kriz yaşanmıştır. Her yaşanan kriz, ülkede mevcut bulunan ticaret hayatında köklü değişimleri de beraberinde getirmiştir. En son yaşadığımız 2001 krizi ile bankacılık sektöründe köklü bir değişikliğe gidilmiş ve birçok reform yapılarak bankacılık sektöründe sağlam bir yapının oluşturulmasına çalışılmıştır.

Türkiye’de uzun yıllardır uygulanmış olan sicil afları, zaman zaman reel sektöre yönelik kısa vadeli bir rahatlama getirmesi ile birlikte uzun vadede halkta yanlış bir anlayışın yerleşmesine zemin hazırlamıştır. Özellikle, reel sektörün vergi borcundan kaçma ve her seçim dönemine doğru bir af çıkar anlayışını yerleştirmiştir.

Sicil affı, genelde bankacılık sektöründe biriken kredi/kredi kartı borçlarının silinmesi veya taksitlendirilerek borcun ödenebilir hale gelmesini sağlamaktadır.

Buna göre, ödeme tarihi, düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten önce olup da kullandığı nakdi ve gayri nakdi kredinin ödemelerini aksatan gerçek ve tüzel kişilerin, ticari faaliyette bulunan ve bulunmayan gerçek kişilerin ve kredi müşterilerinin, karşılıksız çıkan çek, protesto edilmiş senet, kredi kartı ve diğer kredi borçlarına ilişkin kayıtları, söz konusu borçların yasanın yürürlük tarihinden önce veya yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde ödenmesi veya yeniden yapılandırılması halinde, borcun tamamının ödenmesini takiben Merkez Bankasında tutulan kayıtlardan silinecek.

Merkez Bankasınca kayıtların silinmesinden sonra bankalar, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve tüketici finansman şirketlerince yapılacak kredilendirme, çek karnesi verilmesi ve diğer işlemlerde silinmiş kayıtlar dikkate alınmayacak.¹

¹ <http://www.haberturk.com/ekonomi/haber/124296-Sicil-affi-resmen-yururlukte.aspx>

BİRİNCİ BÖLÜM **TÜRKİYE’DE SİCİL AFFI**

5384 sayılı kanuna göre; tamamen ödenen, yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde kapatılan ya da banka ve özel finans kurumlarınca yeniden yapılandırılan borçlara ilişkin kayıtlar, borcunun tamamının ödenmesinin ardından silinecek.

Düzenlemeyle ferdi kredilerde 499 bin 567, kredi kartlarında 1 milyon 919 bin, karşılıksız çeklerde 5 milyon 907 bin ve protestolu senetlerde de 3 milyon 865 bin kayıt silinecek.

Merkez Bankası ve bankalar ile özel finans kurumlarınca kayıtların silinmesinden sonra, bankalar ve özel finans kurumlarınca yapılacak kredilendirme, çek karnesi verilmesi ve diğer bankacılık işlemlerinde silinmiş kayıtlar dikkate alınmayacaktır. ²

Bu yasa ile zaman zaman sıkıntıya düşen ticaret erbabının kredi kartı borcunu, çekini, senedini ödeyememiş, sonra ödeme yapmış kişilere büyük kolaylık sağlamaktadır.

Bu düzenleme yardımıyla dünyada yaşanan finansal kriz ortamında, finans erişiminin daha da zorlaştığı bu dönemde kredi kanallarının açık tutulmasını sağlayacaktır.

Yapılan düzenlemede özel-kamu ayrımı yapılmamış ve finans kuruluşları ve halkın elini rahatlatmıştır.

1.1. Türkiye’de Mevcut Protestolu Senetler

Türkiye’de 2008 yılının Ocak ayında protesto edilen senet sayısı, 132.150 adettir. 132.150 senet sayısına karşılık gelen protesto edilen senetlerin tutarı ise 556 milyon YTL’dir.

Protesto edilen senet sayısına baktığımız zaman 2008 yılı içerisinde sürekli bir artış eğilimi göstermiştir. Protesto Edilen senet sayısı 2008 yılının Kasım ayında 140.623 adettir. Bun karşılık gelen protestolu senetlerinin toplam tutarı ise 674 milyon YTL’dir.

Tablo 1. Türkiye’de Toplam Protesto edilen Senet sayısı ve tutarı- (Bin YTL 2008)

Protesto Edilen Senet Sayısı	Protesto Edilen Senet Tutarı (YTL.)
-------------------------------------	---

² <http://yenisafak.com.tr/Ekonomi/?t=24.01.2009&c=3&i=164842>

	1.000 YTL ve üstü	1.000 YTL Altı	TOPLAM		1.000 YTL ve üstü	1.000 YTL Altı	TOPLAM
OCAK	92.217	40.293	132.510	OCAK	545.339.437	20.955.876	566.295.313
ŞUBAT	82.224	40.003	122.227	ŞUBAT	430.581.571	20.589.700	451.171.271
MART	82.864	33.553	116.417	MART	450.793.482	19.663.125	470.456.607
NİSAN	88.213	33.969	122.182	NİSAN	477.161.429	19.747.365	496.908.794
MAYIS	86.924	36.690	123.614	MAYIS	478.545.639	20.423.667	498.969.306
HAZİRAN	85.959	30.790	116.749	HAZİRAN	473.220.285	17.299.717	490.520.002
TEMMUZ	96.326	35.326	131.652	TEMMUZ	539.123.542	19.442.483	558.566.025
AĞUSTOS	92.400	34.526	126.926	AĞUSTOS	516.782.152	20.783.103	537.565.255
EYLÜL	94.780	37.632	132.412	EYLÜL	532.375.301	19.757.496	552.132.797
EKİM	111.084	41.027	152.111	EKİM	671.458.791	22.487.906	693.946.697
KASIM	102.193	38.430	140.623	KASIM	658.499.329	15.767.447	674.266.776
ARALIK			0	ARALIK			0
TOPLAM	1.015.184	402.239	1.417.423	TOPLAM	5.773.880.958	216.917.885	5.990.798.843

Kaynak: TCMB

Not: Senet bazı asgari bildirim limiti, 2008 yılı için 1000 YTL

Tablo, aylık bazda protesto edilen senet bildirimlerini (adet-tutar) içermektedir.

1.2. Türkiye’de Karşılıksız Çekler

Türkiye’de Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun verilerine göre Karşılıksız Çek Sayısı’nda yıllar itibariyle sürekli bir artış yaşanmıştır. 2006 yılında 1 milyon 144 bin olan Karşılıksız Çek sayısı 2008 yılında 1 milyon 537 bine yükselmiştir.

Karşılıksız çek’te duyurusu yapıp karşılıksız kaldıktan sonra ödenmiş çek adedi ise 2006 yılında 714 bin adet iken 2008 yılında 912 bine yükselmiştir.

Bu veriler göstermektedir ki yıllar itibariyle karşılıksız kalan çek sayısında düzenli bir artış yaşanırken geri ödenen karşılıksız çeklerde de sürekli bir artış yaşanmıştır

Tablo 2. Türkiye’de Karşılıksız çek sayılarının bildirimlere göre dağılımı

Karşılıksız Çek Sayısı (Adet)						
Yıllar	Banka Bildirimleri (1)	Birikimli Banka Bildirimleri	Mahkeme Kararları (2)	Birikimli Mahkeme Kararları	Banka Ödeme Bildirimleri (3)	Birikimli Banka Ödeme
2000	798.438	798.438	39.102	39.102		
2001	1.179.299	1.977.737	20.030	59.132		
2002	742.968	2.720.705	5.525	64.657		
2003	831.302	5.321.306	18.340	61.505	220.237	899.449
2004	893.939	5.594.776	70.672	454.428	568.237	3.705.679
2005	1.006.557	6.290.900	95.978	707.046	622.275	3.926.598
2006	1.144.740	6.785.365	67.875	447.360	714.660	4.297.404
2007	1.324.664	8.458.072	72.502	459.299	829.146	5.302.994
2008	1.537.194	9.586.765	76.782	505.821	912.178	6.075.789

Kaynak: TCMB

(1) 3167 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesi gereğince bankalarca Bankamıza yapılan bildirimlerine göre Bankamızca duyurusu yapılan karşılıksız çek adedini göstermektedir.

(2) 3167 sayılı Kanun’un 16 ncı maddesi gereğince mahkemeler tarafından Bankamıza yapılan bildirimlere göre Bankamızca duyurulan yasaklama kararı adedini içermektedir.

(3) 4814 sayılı Kanun’la değişik 3167 sayılı Kanun’un 9 uncu maddesi gereğince bankalarca Bankamıza yapılan bildirimlere göre Bankamızca duyurusu yapılan karşılıksız kaldıktan sonra ödenmiş çek adedini göstermektedir.

1.3. Türkiye’deki Tüketici Kredileri

Temmuz-Eylül 2008 döneminde tüketici kredilerinin mal ve hizmet gruplarına göre dağılımında ihtiyaç kredileri yüzde 62 ile en büyük paya sahiptir. Bunu sırasıyla, yüzde 24 ve yüzde 10 pay oranları ile konut ve taşıt kredileri izlemektedir. Aynı dönemde ihtiyaç kredileri 1.514.478 kişi tarafından ve 9.687 milyon YTL, konut kredileri 58.661 kişi tarafından 3.704 milyon YTL ve taşıt kredileri 47.829 kişi tarafından 1.497 milyon YTL tutarında kullanılmıştır.

Bir önceki yılın Temmuz-Eylül dönemine göre taşıt kredileri yüzde 13, ihtiyaç kredileri yüzde 32 artarken, konut kredileri yüzde 13 azalmıştır.

Tablo 3. Türkiye’de Toplam tüketici Kredileri

	Yüzde pay		Yüzde değişme	
	Temmuz-Eylül 2008 (Milyon YTL)	Temmuz-Eylül 2008	Temmuz-Eylül 2007 dönemine göre	Nisan-Haziran 2008 dönemine göre
Akım				
Taşıt	1.497	10	13	3
Konut	3.704	24	-13	-22

İhtiyaç *	9.687	62	32	11
Diğer **	833	5	163	29
Stok				
Taşıt	5.929	7	3	1
Konut	37.649	47	34	4
İhtiyaç	34.415	43	52	11
Diğer	2.674	3	189	35

Kaynak:Türkiye Bankalar Birliği

*Dayanıklı tüketim malları, mesleki amaç, eğitim, tatil, gıda, giyim vb. amaçlar için kullanılan krediler.

** Bu grupların herhangi birisinde sınıflandırılmayan krediler.

1.4. Türkiye’de Takipteki Krediler

Temmuz-Eylül 2008 dönemi itibariyle 1.462,8 milyon YTL olan idari ve kanuni takipteki krediler, toplam tüketici kredileri bakiyesinin yüzde 1,81’ini oluşturmaktadır.

Temmuz-Eylül 2008 döneminde kanuni takipteki krediler, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 84 oranda artarak 478 milyon YTL olmuştur. Dönem içinde kanuni takibe geçilen kredilerin yüzde 22’sini taşıt, yüzde 21’ini konut ve yüzde 57’sini ihtiyaç kredileri oluşturmaktadır.

Tablo 4. Türkiye’de takipte olan krediler

Bakiye Miktar Oranı (%)	Temmuz-Eylül 2007	Nisan-Haziran 2008	Temmuz-Eylül 2008
İdari Takipteki Kredi	0,17	0,09	0,09
Kanuni Takipteki Kredi	1,12	1,55	1,72
İdari + Kanuni Takipteki Kredi	1,29	1,64	1,81

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

2007 Aralık ayına göre toplam takipteki tüketici kredileri %32,7 artış göstermiştir. Türkiye’de kanuni takibe uğrayan tüketici kredilerine bakıldığı zaman 2008 Eylül ayı itibariyle toplam olarak 478 milyon YTL’dir. Türkiye’de takipteki tüketici kredileri içinde en fazla ağırlığı 272 milyon YTL ile ihtiyaç kredileri oluşturmaktadır. Ardından 104 milyon YTL ile Taşıt kredileri gelmektedir.

Tablo 5. Türkiye’de Kanuni Takipteki Tüketici Kredileri (Milyon YTL)

Kullandırılan Miktar, Milyon YTL					
Dönem	Taşıt	Konut	İhtiyaç	Diğer	Toplam
2007 Aralık	98	71	185	5	360

2008 Eylül	104	99	272	2	478
------------	-----	----	-----	---	-----

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

İKİNCİ BÖLÜM KONYA İLİ BANKACILIK VERİLERİ

2.1. Konya’da Kredilerin Durumu

Nakdi kredileri kamu ve özel banka şeklinde ayırdığımızda kamu bankalarından kullanılan kredi miktarında Konya 1 milyar 536 milyon YTL’lik kredi miktarı ile 8. sıraya yükselmektedir.

Tablo 6. Nakdi Kredilerin İl bazında dağılımı (30.11.2008, Bin YTL)

İLLER	KAMU BANKALARI	ÖZEL BANKALAR	TOPLAM
	NAKİT KREDİLER	NAKİT KREDİLER	İLLER GENEL TOPLAMI (NAKİT)
İSTANBUL	16.750.927,4	192.575.503,5	209.326.430,9
ANKARA	11.776.259,5	43.628.751,3	55.405.010,8
İZMİR	5.838.534,9	16.187.978,6	22.026.513,5
BURSA	2.580.402,7	9.288.404,5	11.868.807,3
ANTALYA	2.659.169,4	9.053.320,3	11.712.489,7
KOCAELİ	1.484.487,1	6.367.167,1	7.851.654,2
ADANA	1.897.155,9	5.852.863,8	7.750.019,7
GAZİANTEP	1.161.179,6	5.047.498,8	6.208.678,5
KONYA	1.536.081,5	3.485.940,8	5.022.022,3
İÇEL	1.209.398,4	3.339.317,0	4.548.715,4

Kaynak: TCMB

Konya’nın kullandığı kredi miktarına bakıldığı zaman yıllar itibariyle sürekli bir artış yaşanmıştır.

Konya’da toplam kredilerin türlerine bakıldığı zaman, 2005 yılında toplam 1 milyar 354 milyon YTL kredi kullanılmıştır. 2006 yılında ise kullanılan kredi miktarı, 1 milyar 920 milyon YTL’dir. 2007 yılında ise kullanılan kredi miktarına bakıldığı zaman ise Konya’da toplamda 2 milyar 995 milyon YTL’lik kredi kullanımı olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Konya’da Kredilerin Türlerine Göre Dağılımı- (Bin Ytl)

	2005			2006			2007		
	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam	İhtisas Kredileri	İhtisas Dışı Krediler	Toplam
Konya	185.679	1.168.423	1.354.102	169.455	1.920.534	2.089.989	403.810	2.591.401	2.995.211

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

2.2. Konya’da Protestolu Senetlerin Durumu

Türkiye’de tüm iller itibariyle nakdi kredilerin dağılımına bakıldığı zaman İstanbul toplamda 209 milyar YTL’lik kredi tutarı ile ilk sırada yer almaktadır. İstanbul’un ardından Ankara 55 milyar YTL, İzmir 22 milyar YTL, Bursa 11 milyar YTL gelmektedir. Konya ise 5 milyar YTL’lik kredi tutarı ile tüm iller içerisinde 5. sırada yer almaktadır.

Tablo 8. Protestolu Senetlerin Tutar itibariyle İl bazında sıralaması

2008 Yılı İtibariyle Protesto Edilen Senetlerin Tutarının İl Bazında Dağılımı (1.000 YTL ve Üzeri İller İtibariyle, 1.000 YTL Altı Global Olarak) (YTL)		
SIRA NO	İLLER	TOPLAM
1	İSTANBUL	1.496.447.027
2	ANKARA	850.256.228
3	İZMİR	343.519.886
4	ANTALYA	283.678.665
5	BURSA	278.938.725
6	KONYA	203.778.846
7	MUĞLA	119.211.486
8	ADANA	118.246.107
9	KOCAELİ	117.010.580
10	MERSİN	97.816.295

Kaynak: TCMB

SONUÇ

Türkiye’de uzun yıllar boyunca ve özellikle seçim dönemlerinde uygulama alanı bulan SSK prim affı, Vergi affı, sicil affı gibi reel sektöre yönelik aflar reel sektörün kriz esnasında finansman açısından rahatlatmaktadır. Ancak en son 2003 yılında yapılan sicil affına bakıldığı zaman bu tür afların kısa vadede rahatlama sağlamakta ancak uzun dönemde faydalı olduğu söylenemez.

Türkiye, yıllardan beri bu tür aflar kamuoyunun önüne sunulmuş ve kısa vadede büyük faydaları olmuştur. Ancak anlık politikalarla reel sektörün sorunları kısa vadede giderilmiş ancak geleceğe yönelik politikalar uygulanamamıştır. Türkiye’de sadece kriz dönemlerinde, krize karşı geçici önlemler yerine daha uzun vadede geleceğe dönük politikalar üretmek daha faydalı olacaktır.

Son yapılan düzenleme ile karşılıksız çek, protestolu senetler ile kredi ve kredi kartları borçlarına ilişkin kayıtların dikkate alınmamasına ilişkin kanun tasarısı TBMM’de görüşülerek kabul edilmiştir. 27 Ocak 2009 tarihinde de Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak yürürlüğe girmek üzere Resmi Gazete’ye gönderilmiştir.

Bu kriz döneminde uygulanacak olan ilgili kanun ile reel sektörü rahatlatacağı muhakkaktır. Ancak krize karşı daha etkin bir politika ile mücadele etmek uzun vadede daha faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

www.tcmb.gov.tr, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
www.tbb.org.tr, Türkiye Bankalar Birliği
www.bkm.com.tr, Bankalararası Kart Merkezi,
http://www.referansgazetesi.com/haber.aspx?HBR_KOD=111661
<http://yenisafak.com.tr/Ekonomi/?t=24.01.2009&c=3&i=164842>
www.radikal.com.tr/Default.aspx?aType=Detay&VersionID=&Date=&ArticleID=914717
www.cnnturk.com/2009/ekonomi/genel/01/22/sicil.affi.tasarisi.yasalasti/510183.0/index.html
http://www.aktifhaber.com/news_detail.php?id=204460